

Leren in de regio

Leren in de regio gaat uit van de vragen, opdrachten of projecten die in een regio spelen. Dit kunnen eenvoudige vragen zijn, bijvoorbeeld van één opdrachtgever die een duidelijke vraag heeft. Het kunnen echter ook heel complexe vragen zijn die bijvoorbeeld gaan over de ontwikkeling van de regio als geheel. De grote kunst is die vraag te verbinden met de competentieontwikkeling van de leerling. Hoe complexer de vraag uit de regio, hoe meer dit vraagt van de begeleiding en organisatie door de school. Als het lukt, snijdt het mes aan twee kanten. De leerling leert in een praktijksituatie en krijgt tegelijkertijd mee wat er speelt in de regio. En de school levert een bijdrage aan de ontwikkeling van de regio. Uiteindelijk moet het leiden tot een naadloze aansluiting van de afgestudeerde leerlingen op de arbeidsmarkt en een grote aantrekkingskracht op potentiële leerlingen. Deze poster geeft handvatten om als school keuzes te maken bij leren in de regio.

Welke vormen 'leren in de regio' zijn er en wat levert dat op?

Complexiteit opdracht	Eén opdrachtgever	Meer opdrachtgevers, vergelijkbare belangen	Meer opdrachtgevers, verschillende belangen	Opdracht uit de regionale kennisagenda
Hoe ziet het er uit?	Leerlingen voeren afgebakende opdrachten uit voor één opdrachtgever. Zowel probleem als oplossing zijn vooraf al bekend.	Leerlingen voeren opdrachten voor gelijkgestemde opdrachtgevers uit. Probleem is meestal al bekend, maar de oplossing moet vaak nog bepaald worden.	Groepen van leerlingen van verschillende opleidingen analyseren de belangen van meerdere opdrachtgevers, stellen oplossingen voor en werken die uit. Probleem is complex, iedere oplossing kent dilemma's.	Groepen leerlingen van verschillende opleidingen en opleidingsniveaus werken aan vraagstukken die voortkomen uit de regionale kennisagenda. Ambities en oplossingen zijn niet of gedeeltelijk benoemd. Er zijn veel partijen, meerdere complexe problemen en sterke uiteenlopende belangen.
Wat levert het de student op?	De leerling leert problemen oplossen aan de hand van een authentieke opdracht. Dit betekent verdieping van de vakinhoud.	De leerling leert problemen analyseren en samen met opdrachtgevers tot oplossingen te komen. Dit betekent verdieping van de vakinhoud.	De leerling leert problemen identificeren en oplossingen ontwerpen binnen complexe processen en omgaan met een diversiteit aan belangen. Dit betekent verbreding van de expertise.	De leerling leert werken in regionale netwerken waarin alle partijen vertegenwoordigd zijn en in dynamische, multidisciplinaire omgevingen. Dit betekent verbreding van de expertise.
Wat levert het de school op?	Praktijkgerichtheid onderwijs neemt toe.	Praktijkgerichtheid onderwijs neemt toe.	Praktijkgerichtheid onderwijs neemt toe. De school wordt een relevante speler in de regio.	Praktijkgerichtheid onderwijs neemt toe. De school verwerft positie als kenniscentrum in de regio.
Wat levert het de regio op?	Probleem van één opdrachtgever wordt opgelost.	Probleem van groep opdrachtgevers wordt opgelost.	Regionale vraagstukken worden opgelost.	De resultaten dragen bij aan de duurzame ontwikkeling én het leren van de regio (inclusief betrokken partners) als geheel.
Wat is de verbinding met de regio?	Kan binnen bestaand curriculum en los van regio-ontwikkeling, maar ook als onderdeel van complexere regio-vraag.	Kan binnen bestaand curriculum en los van regio-ontwikkeling, maar ook als onderdeel van complexere regio-vraag.	Regiovraag is steeds bepalender voor wat geleerd kan worden. Van daaruit koppeling met het curriculum. Opdrachtgevers en docenten leren mee.	Regionale kennisagenda is uitgangspunt voor opdrachten en leerdoelen. Leerlingen, school en regiopartijen werken en leren samen voor een duurzame toekomst van de regio.

PRAKTIJKVOORBEELD Mestvergisting

Complexiteit opdracht	Eén opdrachtgever	Meer opdrachtgevers, vergelijkbare belangen	Meer opdrachtgevers, verschillende belangen	Opdracht uit de regionale kennisagenda
HBO	Zoek voor een veehouder uit wat een investering in een mestvergister op lange en korte termijn oplevert voor de exploitatie van zijn bedrijf.	Onderzoek voor een groep veehouders wat de meest kansrijke strategie is om door gezamenlijke aanschaf van mestvergisters subsidie van gemeente of provincie en/of een betere deal met het energiebedrijf te krijgen.	Plaatselijk belang van het dorp Aa wil 30% van haar energiebehoefte zelf opwekken. Onderzoek hoeveel daarvan maximaal met mestvergisters opgewekt kan worden en wat de erbij horende kosten/baten zijn.	Streek Aa wil qua energie zelfvoorzienend worden. Onderzoek welke mogelijkheden de streek biedt en welke strategie daarbij het beste gevoerd kan worden.
MBO	Zoek voor een veehouder uit welke mestvergister het beste bij zijn bedrijf past.	Zoek voor een groep naburige veehouders uit of ze beter elk individueel of gezamenlijk een mestvergister aan kunnen schaffen.	Onderzoek welke mogelijkheden de gemeentelijke en provinciale natuur en milieuplannen bieden voor de ontwikkeling van eco-recreatie en eco-campings en adviseer de campingshouders in de regio.	Onderzoek wat het gebruik van mestvergisters door boeren bij kan dragen aan de energiebehoefte in streek Aa.
VMBO	Zoek uit wat er allemaal komt kijken als een bedrijf een mestvergister wil plaatsen en met wie ze te maken krijgen.	Interview verschillende bedrijven met een mestvergister, achterhaal waarom ze die hebben aangeschaft en presenteer de resultaten.	Interview omwonenden over de plaatsing van een mestvergister bij een bedrijf in de buurt. Presenteer de resultaten aan de gemeente.	Plaatselijk belang van streek Aa wil weten hoe mestvergisters in de streek al dan niet passen in het landschap. Maak een fotoreportage van de manier waarop bestaande mestvergisters zijn geplaatst en biedt de reportage aan plaatselijk belang aan.

Hoe leert de leerling?

Complexiteit opdracht	Eén opdrachtgever	Meer opdrachtgevers, vergelijkbare belangen	Meer opdrachtgevers, verschillende belangen	Opdracht uit de regionale kennisagenda
Leeractiviteiten	Leerlingen werken aan een afgebakende opdracht en overleggen met de opdrachtgever	Leerlingen werken aan een afgebakende opdracht en overleggen met meerdere partijen.	Leerlingen werken op basis van een probleemstelling en moeten zelf in overleg met de opdrachtgevers komen tot afbakening en uitwerking van de opdracht.	Leerlingen moeten zicht krijgen op netwerken in de regio, probleemstelling afstemmen met de relevante partijen en de opdracht uitvoeren. Zij moeten de resultaten communiceren met alle relevante partijen in de regio om continuïteit te borgen.
Beoordelingsactiviteiten	Vooraf is voor de leerling duidelijk wat deze gaat leren, hoe die beoordeeld wordt en hoe dit bijdraagt aan zijn/haar ontwikkeling.	Vooraf is voor de leerling duidelijk wat deze gaat leren, hoe die beoordeeld wordt en hoe dit bijdraagt aan zijn/haar ontwikkeling.	Opdracht is leidend voor leeren en beoordelingsactiviteiten en de leerling is verantwoordelijk voor het laten zien wat hij/zij heeft geleerd.	De leerling neemt deel aan formuleren probleemstelling en uitvoeren opdracht in overleg met de regionale partners en verzamelt op basis hiervan bewijsmateriaal voor het behalen van zijn/haar kwalificaties.

Wat is de rol van de school?

Complexiteit opdracht	Eén opdrachtgever	Meer opdrachtgevers, vergelijkbare belangen	Meer opdrachtgevers, verschillende belangen	Opdracht uit de regionale kennisagenda
Rol docent	De docent bepaalt soort, aantal en volgorde van de opdrachten en ondersteunt leerlingen bij het vinden van de juiste opdracht bij elk(e) leerdoel/te ontwikkelen competentie.	De docent bepaalt soort, aantal en volgorde van de opdrachten en ondersteunt leerlingen bij het vinden van de juiste opdracht bij elk(e) leerdoel/te ontwikkelen competentie.	De docent bepaalt kaders voor de opdrachten. Hij/zij helpt leerlingen bij het vinden van geschikte, multidisciplinaire leeromgevingen.	De docent legt verbinding tussen regio-agenda en curriculum. Hij/zij is zelf een lerende deelnemer in het netwerk. De leerling wordt ondersteund bij het uitvoeren van de leeractiviteiten in het kader van de regionale kennisagenda.
Aard van de begeleiding	Begeleiding is met name gericht op het behalen van vooraf bepaalde competenties.	Begeleiding is met name gericht op het behalen van vooraf bepaalde competenties.	Begeleiding is gericht op het volbrengen van de opdracht en het ondersteunen van leerlingen bij het behalen van het totaal aan competenties over de opdrachten heen.	Begeleiding is gericht op het realiseren van persoonlijke leerdoelen van leerlingen en het mede ontwikkelen van een lerende regio.
Aard van het netwerk	De docent onderhoudt contacten met ondernemers.	De docent en teamleider onderhouden contacten met ondernemers en samenwerkingsverbanden van bedrijven.	De docent en teamleider onderhouden contacten met ondernemers en samenwerkingsverbanden van bedrijven en de schoolleiding onderhoudt contacten met de netwerken in de regio.	De docent en teamleider onderhouden contacten met ondernemers en samenwerkingsverbanden van bedrijven en de school participeert in de ontwikkeling van de regionale kennisagenda.

Van school centraal naar regio centraal

Bij leren in de regio kan de vraag vanuit de regio steeds meer centraal komen te staan. Dit is een geleidelijk proces. Je kunt beginnen met eenvoudige projecten die goed aansluiten bij het bestaande curriculum. Bij meer ervaring kunnen complexere projecten aangenomen worden. Hoe complexer de vraag, hoe moeilijker het wordt om te werken vanuit een vaste structuur. De vraag bepaalt dan steeds meer welke competenties geleerd kunnen worden. Dit vraagt een andere begeleiding en organisatie van het onderwijs. In het onderstaande schema zijn de uitersten op een rij gezet:

Curriculum als uitgangspunt	Vraag vanuit de regio als uitgangspunt
Vorm, aantal en volgorde van de opdrachten worden vooraf bepaald.	De vragen/opdrachten in de regio bepalen vorm, aantal en volgorde van de opdrachten.
Te leren competenties zijn vooraf per opdracht vastgelegd.	De vraag/opdracht bepaalt welke competenties in die opdracht behaald kunnen worden.
School richt zich op verwerven van de opdrachten die aan de vooraf bepaalde eisen voldoen.	School richt zich op verwerven van opdrachten die betekenisvol zijn voor zowel leerling als regio.
Begeleiding is gericht op behalen van de vooraf beoogde competenties.	Begeleiding is gericht op het behalen van het totaal aan competenties over het geheel van opdrachten heen.
Complexere projecten zijn moeilijker inpasbaar.	Complexiteit is uitgangspunt. Regio-vraagstukken worden 'vertaald' naar opdrachten passend bij elk niveau: VMBO, MBO, HBO, WO.
Afzonderlijke opdrachten voor ieder niveau: VMBO, MBO, HBO, WO.	Meerdere niveaus kunnen aan dezelfde opdracht werken.

Hoe kom ik verder?

Drie dingen zijn belangrijk

- Stap 1 is bepalen hoe ver je wilt gaan. Deze poster is bedoeld om daarbij te helpen.
- Stap 2 is leren hoe je het leren in de praktijksituaties in de regio begeleidt. Belangrijk daarbij is een duidelijk onderscheid te maken tussen werkprocessen (uitvoeren van het werk) en leerprocessen (begeleiden van het leren). Het boekje 'Genoeg te beleven, maar nog veel te leren' kan daarbij helpen.
- Stap 3 is zorgen dat het onderwijs zo wordt georganiseerd dat het leren ook echt begeleid, beoordeeld en verantwoord kan worden.

Hoe sluit ik aan op de regio?

Je kunt op veel manieren aansluiten op de ontwikkelingen in de regio. In sommige regio's bestaan al ontwikkelagenda's. Soms is er ook al een 'werkplaats' waar onderwijs en regio bij elkaar komen. Je kunt werken vanuit de 'grote vraagstukken' in de regio. De kunst is dan die vraagstukken 'af te pellen' tot opdrachten waar je studenten op hun niveau mee aan het werk kunt zetten. Je kunt ook werken vanuit concrete opdrachten. De kunst is dan leerlingen bewust te maken van de rol van zo'n project in de regionale ontwikkeling. In de twee praktijkvoorbeelden op deze poster is die samenhang zichtbaar gemaakt.

Colofon

Dit discussiemodel is een product van het GKC-programma LevenLangLeren i.s.m. WUR-ECS, WUR BO-09, Ondersteuningsteam Veenkoloniën, APS, STOAS Hogeschool, Edudelta en anderen.
Meer info: klaas.boer@gkc.nl, renate.wesselink@wur.nl.

Productie
Silo

Ontwerp & opmaak
Studio Bassa, Culemborg

Illustratie
Marco Faasen, Rotterdam

Druk
PreVision, Eindhoven

September 2011

PRAKTIJKVOORBEELD Eco-recreatie

Complexiteit opdracht	Eén opdrachtgever	Meer opdrachtgevers, vergelijkbare belangen	Meer opdrachtgevers, verschillende belangen	Opdracht uit de regionale kennisagenda
HBO	Onderzoek hoe gasten van de eco-camping meer in contact kunnen komen met de aangrenzende paardenhouderij.	Adviseer over de rol van eco-campings voor de regionale plattelandontwikkeling.	Adviseer over de samenwerking tussen bedrijven om de gebiedsvisie zo efficiënt mogelijk te realiseren.	Ontwikkel een gebiedsvisie.
MBO	Adviseer een campinghouder wat de beste eco-toiletten voor zijn eco-camping zijn en waar en hoe je die het beste kunt plaatsen.	VVV en eco-camping willen eco-arrangementen bieden voor gasten. Ga na met welke bedrijven in de omgeving zulke arrangementen te maken zijn en presenteer de uitkomst.	Onderzoek welke mogelijkheden de gemeentelijke en provinciale natuur en milieuplannen bieden voor de ontwikkeling van eco-recreatie en eco-campings en adviseer de campinghouders in de regio.	Onderzoek hoe eco-campings bij kunnen dragen aan de ontwikkeling van de regio en houdt een pleidooi bij gemeente en provincie.
VMBO	Verzamel voor een campinghouder informatie over eco-toiletten en maak een brochure met vergelijkingen.	Voer op eco-campings van verschillende eigenaren een onderzoek uit naar wat klanten vinden van eco-toiletten.	Voer een klanttevredenheids-onderzoek uit voor meerdere eco-campings en plaatselijke VVV en presenteer de resultaten.	Peil de meningen van meerdere bedrijven, instellingen en bewoners (alle leeftijden) over een eco-camping in hun buurt en presenteer de resultaten aan de gemeente.

Eco recreatie